

o právne posúdenie otázky dobrej viery žalobcov v 2. až 18. rade (správne má byť žalovaných, pozn.) pri nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

3. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti žiadajú, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasne sa domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume 20 000 eur každému z nich a náhrady trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia spolu s opisom priebehu súdneho sporu na súde prvej inštancie namietajú nečinnosť krajského súdu s odôvodnením, že tento o ich odvolaní podanom 30. apríla 2020 dosiaľ nerozhodol. Okrem obsiahlej právnej argumentácie a citácie judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a ústavného súdu vo vzťahu k predmetu súdneho sporu je nosným argumentom sťažovateľov celková dĺžka súdneho konania, ktorá do času podania odvolania predstavuje časový úsek viac ako 17 rokov, čo podľa nich jednoznačne svedčí o existencii zbytočných prietáhov. Sťažovateľmi vytýkaná nečinnosť krajského súdu, ktorý svojím postupom porušuje nimi označené základné práva (bod 1 odôvodnenia rozhodnutia), sa týka dĺžky odvolacieho konania, v ktorom sťažovatelia – žalobcovia vystupujú ako strany sporu aktívne. Podľa názoru sťažovateľov nečinnosť krajského súdu odôvodňuje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. S ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu sa sťažovateľom javí nimi požadovaná výška finančného zadosťučinenia ako primeraná a dôvodná.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy [to platí v zmysle jeho dnes už ustálenej judikatúry (napr. II. ÚS 55/98, IV. ÚS 120/2018), aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.] vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

7. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov danej veci je námietka porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní. Hoci sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti opakovane zdôrazňujú celkovú dĺžku konania a tým trvanie ich právnej neistoty (do času rozhodovania o ústavnej sťažnosti 19 rokov), formuláciou petitu zároveň vymedzili predmet prieskumu ústavného súdu len na konanie vedené na súde druhej inštancie pod sp. zn. 11 Co 220/2020.

8. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že z hľadiska predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je podstatný aj § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak.

9. Reflektujúc uvedené, ústavný súd primárne rezultuje, že jeho viazanosť návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti najmä petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Takto vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) dôvodmi ústavnej sťažnosti (tak ako to *expressis verbis* vyplýva z § 45 zákona o ústavnom súde, pozn.), z ktorých ale musí zrozumiteľne vyplývať nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu konkrétne a adresne vymedzené rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (vymedzený predmetom, subjektom a inými, najmä časovými súvislosťami), na čo musí nevyhnutne vecne nadväzovať aj pregnantná súvzťažná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa. Jedine za kumulatívneho splnenia týchto podmienok je tak potom možné prekročiť petit ústavnej sťažnosti pri rešpektovaní ontologickej podstaty tohto ústavného inštitútu, potierajúc pritom prehnanú ústavnoprávnu solemnitú, ktorej dôsledky by mohli ohroziť materiálnu ochranu základných práv a slobôd sťažovateľa (I. ÚS 514/2020).

10. Ústavný súd neopomína skutočnosť, že konanie v danej veci trvá bez vydania právoplatného rozhodnutia neprimeranú dlho, na druhej strane konanie o ústavnej sťažnosti je konaním návrhovým a ako je uvedené v bodoch 7 a 8, nie je úlohou ústavného súdu nahrádzať nedostatky podania sťažovateľov, najmä pri povinnom kvalifikovanom právnom zastúpení (§ 34 zákona o ústavnom súde).

11. K obsahu ústavnej sťažnosti sťažovateľov s ohľadom na možnosť prípadného rozšírenia sťažnostného petitu ústavný súd nemôže neuviesť, že podaná ústavná sťažnosť napriek obsiahlosti textu vykazuje viaceré nepresnosti a zmätočné formulácie. Obsahovo je ústavná sťažnosť zameraná najmä na právnu argumentáciu prezentovanú sťažovateľmi v prebiehajúcim súdnom spore. Nejasnosť ústavnej sťažnosti je zrejماً tak pri vymedzení napadnutého konania (k tomu pozri bližšie bod 5 a 7 odôvodnenia tohto rozhodnutia), ako aj pri absencii petitu vo vzťahu k požiadavke formulácie príkazu konať, na ktorú sťažovatelia v ústavnej sťažnosti odkazujú. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti síce poukazujú na celkovú dĺžku konania, avšak bez bližšej konkretizácie vo vzťahu ku konaniu na okresnom súde. Keďže sťažovatelia sú toho názoru, že krajský súd je vo veci nečinný, čím dochádza k porušovaniu ich základných práv, malo by byť podľa ústavného súdu logickou požiadavkou v prvom rade odstránenie takéhoto nepriaznivého stavu (nečinnosti krajského súdu) práve formuláciou príkazu konať v zmysle § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde. Argumentácia sťažovateľov v ich ústavnej sťažnosti tak obsahovo nezodpovedá formulácii konečného návrhu na rozhodnutie (petitu). Okrem toho v obsahu ústavnej sťažnosti chýba aj akékoľvek odôvodnenie sťažovateľmi požadovaného primeraného finančného zadostučinenia. Vzhľadom na povinné právne zastúpenie sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom je možné v danom prípade konštatovať, že písomné podania určené ústavnému súdu by mali naplniť v maximálnej možnej miere kritérium kvalifikovanosti a bezchybnosti písaného textu, čo sa v tomto prípade nestalo.

12. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že je základnou povinnosťou sťažovateľa, aby odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovalo čo najpresnejší opis skutkového stavu a najmä logickú právnu argumentáciu, na základe ktorej možno konštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom, resp. rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a porušením v ústavnej sťažnosti označených práv garantovaných ústavou, resp. kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorého vyslovenia sa sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti domáha (IV. ÚS 574/2018, II. ÚS 346/2021, II. ÚS 443/2021, II. ÚS 51/2022).

13. Aj keď k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov môže dôjsť aj vtedy, ak konanie trvá (globálne) neprimerane dlhú dobu, a to bez ohľadu na to, či v posudzovanom prípade boli zaznamenané prieťahy spôsobené postupom všeobecného súdu, v danej veci vzhľadom na obsah ústavnej sťažnosti ústavný súd, reagujúc na argumentáciu sťažovateľov, zameral svoj prieskum na namietané konanie odvolacieho súdu. Pri posudzovaní veci ústavným súdom v konaní podľa čl. 127 ústavy ústavný súd koná proti konkrétnemu porušovateľovi práv sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti [na rozdiel od konania pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej „len ESLP“), ktorý posudzuje dĺžku konania ako celok bez ohľadu na jednotlivé fázy konania] (IV. ÚS 517/2021). Ústavný súd pri konkrétnych okolnostiach toho ktorého prípadu úplne nevylučuje aj spočítavanie dĺžky konania u rôznych porušovateľov (napr. IV. ÚS 81/2019, I. ÚS 103/2019, I. ÚS 282/2019), v tomto konkrétnom prípade však vzhľadom na obsah ústavnej sťažnosti sťažovateľov o taký prípad v danej veci nejde. V súdnom konaní začatom v roku 2003 mali sťažovatelia dostatočný časový priestor napadnúť riadne odôvodnenou ústavnou sťažnosťou porušenie svojich práv na prejednanie jej veci bez zbytočných prieťahov a v primeranej lehote v súlade so zásadou „*vigilantibus iura scripta sunt*“ t. j. „práva patria len bdelym (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým)“, teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorá vyžaduje, aby aj strana sporu sledovala svoje subjektívne práva a robila také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu.

14. Ústavný súd vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti považoval v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde za vhodné požiadať krajský súd o vyjadrenie k jej obsahu.

14.1. Krajský súd vo svojom vyjadrení č. k. 1SprV 417/2022 zo 17. júna 2022 uviedol, že vec je mimoriadne skutkovo (spis má 3171 strán) a právne (aplikuje sa aj povojnová právna úprava a podstatnými sú viaceré zložité právne otázky) náročná a svojou povahou (ide o vlastnícky spor) nevykazuje znaky naliehavosti. Nesúhlasil s ťažiskovým argumentom sťažovateľov, že rozhodnutie o odvolaní spočíva na posúdení jednoduchej právnej otázky, v ich ponímaní takej, ktorá už bola v právnej praxi jednoznačne a definitívne vyriešená. S poukazom na judikatúru najvyššieho súdu, konkrétne uznesenie č. k. 1VObdo 2/2020 z 27. apríla 2021, ktoré vo svojej argumentácii sťažovatelia vyzdvihujú, krajský súd uviedol, že podľa jeho názoru najvyšší súd v danom rozhodnutí kategoricky neodmietol ochranu dobromyseľne nadobudnutého práva, vylúčil ju len skrz prisudzovanie právotvorných účinkov dobrej viery v iných než zákonom predpokladaných prípadoch. Zároveň krajský súd zdôraznil, že predovšetkým v rámci judikatúry ESLP nemožno ochranu dobromyseľného nadobúdateľa principiálne odmietnuť. Podľa krajského súdu v právnej praxi dosiaľ nedošlo ku konsenzu, čo sa týka formy a rozsahu ochrany dobromyseľného nadobúdateľa, čoho odrazom je skutočne pestrá škála prístupu rozhodovacej praxe k tejto otázke, ktorá sa napokon premietla aj v nadštandardnej vyjadrovacej aktivite samotných sťažovateľov, ktorí

svoju právnu argumentáciu aj v odvolacom konaní obsahlo dopĺňali prakticky v celom jeho priebehu.

14.2 Podľa krajského súdu taká rozsiahla a závažná právna vec vyžaduje adekvátny priestor na prípravu, štúdium i senátne prejednanie a ani pomerne značná dĺžka konania pred súdom prvej inštancie, ktorú krajský súd nemohol nijak ovplyvniť, sama osebe nemôže vytvárať neprimeraný tlak na organizáciu práce i na samotnú rozhodovaciu činnosť odvolacieho súdu. Krajský súd sa dosiaľ domnieval, že aj sťažovatelia si uvedomujú do istej miery predurčenú časovú náročnosť ich vybavenia veci odvolacím súdom, čomu zodpovedá aj skutočnosť, že časové aspekty prebiehajúceho konania nateraz boli mimo ich záujmu. Aj s prihliadnutím na súčasnú sťažnostnú aktivitu sťažovateľov venuje veci mimoriadnu pozornosť s predpokladom rozhodnutia veci do jedného mesiaca. S ohľadom na uvedené považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľov za neodpodstatnenú.

15. Z obsahu ústavnej sťažnosti a vyjadrenia krajského súdu ústavný súd zistil, že vec bola predložená krajskému súdu ako súdu odvolaciemu po podaní odvolania a uskutočnení procesných úkonov súdom prvej inštancie [§ 374 – § 377 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] 20. novembra 2020. Z uvedeného časového rámca je zrejmé, že hoci sa postup krajského súdu v napadnutom konaní nejaví ako optimálny (1 rok 9 mesiacov), je potrebné vziať do úvahy povahu konania súdu druhej inštancie, ktoré je v rámci civilného sporového konania koncipované tak, že odvolací súd okrem prípadov uvedených v § 385 ods. 1 CSP nemusí vo veci nariadiť pojednávanie. Ak aj odvolací senát rozhodne o odvolaní bez nariadenia pojednávania, nemožno časový úsek v danej situácii od podania odvolania do konečného rozhodnutia súdu druhej inštancie označiť ako „nečinnosť“. Je nutné prihliadnuť na časový rámec, ktorý je potrebný na preštudovanie spisového materiálu vrátane posúdenia procesného postupu súdu prvej inštancie. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že skutočnosť, že odvolací súd nevykonáva „žiadne úkony“, nemusí nevyhnutne znamenať, že nekoná a vecou sa nezaoberá (III. ÚS 106/2018).

16. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou dáva do pozornosti, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, ÚS 92/03, III. ÚS 359/08). Pojem „zbytočné prieťahy“ je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. Len v prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa vyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prieťahy, môže vysloviť porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 38/04, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06). V prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prieťahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 38/04, II. ÚS 199/02, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06, IV. ÚS 290/04).

17. Ústavný súd s odkazom na vlastnú judikatúru akcentuje, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, IV. ÚS 513/2020). K takémuto záveru ústavný súd dospel aj s prihliadnutím na rozhodovaciu prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v obdobných veciach, podľa ktorej dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov, v závislosti od povahy a zložitosti veci, nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. III. ÚS 50/2015).

18. Pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavný súd prihliadol na konkrétne okolnosti danej veci, právnu i skutkovú náročnosť sporu, obsiahlosť súdneho spisu a skutočnosti už opísané v bode 14.1-14.2 odôvodnenia tohto rozhodnutia. Samotnú dĺžku odvolacieho konania nesporne ovplyvňuje aj procesná aktivita sťažovateľov premietnutá do početných vyjadrení (24. augusta 2020, 26. augusta 2020, 19. novembra 2020, 24. novembra 2020) a písomných podaní (doplnenie argumentácie žalobcov k odvolaniu 9. júna 2021, 13. októbra 2021 a podanie zo 14. februára 2022), s ktorými sa odvolací súd musí vysporiadať. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti komplexne (k tomu pozri najmä bod 15 odôvodnenia tohto rozhodnutia), ústavný súd uzatvára, že nečinnosť krajského súdu nevyhodnotil svojou intenzitou za závažnú do takej miery, aby dosiahla ústavnoprávny rozmer.

19. Vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov k záveru, že neexistuje okolnosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol zatiaľ reálne dospieť k záveru o porušení sťažovateľmi namietaných právach zo strany krajského súdu. Ústavnú sťažnosť sťažovateľov preto odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

20. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľov bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ich ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

21. Ústavný súd v závere uvádza, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej [§ 55 písm. a) zákona o ústavnom súde], a preto nebráni tomu, aby po splnení všetkých zákonom predpísaných náležitostí (vrátane náležitostí ústavnej sťažnosti) sťažovatelia v tejto veci v prípade zotrvania na stanovisku, že postupom všeobecného súdu v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prietahom, predložili ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu